

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 330.339:365.338.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-3>

Гнилянська Л.Й.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2924-7165>

Gnylianska Lesia

National University «Lviv Polytechnic»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ (НА ПРИКЛАДІ ТДВ «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ МІСЬКМОЛОКОЗАВОД»)

Інтенсивне включення України в інтеграційні процеси Європи і світу надає можливість підвищувати ступінь відкритості національної економіки, забезпечувати ефективне функціонування та сталий розвиток її економічної системи. Міжнародна інтеграція дозволяє країні бути учасником існуючої системи розподілу функцій і ролей у світовому господарстві з метою здійснення суттєвого впливу на хід глобалізації. За сучасних умов розширення масштабів міжнародної торгівлі, руху капіталів, міграції населення і трудових ресурсів, особливої актуальності набуває розвиток міжнародної співпраці. Основними способами налагодження коопераційних зв'язків є: здійснення спільних програм – підрядне кооперування та спільне виробництво; довірлива спеціалізація – розмежування видів діяльності між суб'єктами різних країн, щоб не дублювати один одного, а взаємодоповнювати; інтегрована кооперація – об'єднання капіталів декількох суб'єктів з різних країн для досягнення окремих, спільно узгоджених цілей. Це створення СП, ТНК та мультинаціональних корпорацій.

Ключові слова: підприємство, міжнародна співпраця, економічна ефективність, прибутковість, молочна галузь.

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL COOPERATION BETWEEN DOMESTIC AND GERMAN DAIRY ENTERPRISES (ON THE EXAMPLE OF ALC "IVANO-FRANKIVSK CITY DAIRY PLANT")

The article substantiates and develops practical recommendations on the peculiarities of the development of international cooperation between domestic and German dairy enterprises, in particular international cooperation ALC "Ivano-Frankivsk City Dairy Plant". Since international relations are the part of social relations that crosses the borders of state borders. International relations form the structure of the international system. The main factors for the development of the IER include: heterogeneity of natural, geographical, demographic, economic conditions, different security of material, labor, financial and other resources; deepening the international social division of labor in general, special and single forms, in particular international specialization, a significant expansion of the product range; increasing the efficiency of national production due to the influence of foreign economic activity (in particular, international trade); the need to at least partially overcome the growing gap between highly developed and underdeveloped countries in the formation of a holistic world economy; deepening the global environmental crisis, which can only be alleviated or overcome by the joint efforts of all countries; increasing power and strengthening the role of international economic; public parties with their demands for deepening cooperation between different countries. International cooperation reflects a process dominated by a common search for opportunities to pursue the interests of all stakeholders. This is a joint activity, joint work to achieve a goal, which is based on the presence of trust in the relationship between partners. When developing a strategy, it is always necessary to take into account the existing level of the enterprise in all areas, taking into account the influence of the external and internal environment of the organization and factors affecting its dynamics. It should be noted that international business activity is mainly focused on the implementation of specific measures by expanding existing markets, services, capital, labor, a thorough search for new sources of production and financial resources, diversification of all economic activities, etc. It is these main motivations for carrying out versatile business operations outside state borders that form the structure of international business, which is a certain system of interconnections of types, forms and methods of implementing international, functioning in a certain direction of international trade relations, dynamic movement and rational use of financial and labor resources within the global interdependent economic system.

Keywords: enterprise, international cooperation, economic efficiency, profitability, dairy industry.

JEL classification: C10, C19, C40, D29, D31, F14, F20, F41, F49, L10, L23, M21

Постановка проблеми. У глобалізованому співтоваристві, в якому ми живемо, програми міжнародної співпраці допомагають та створюють можливості навчатися і працювати. З розвитком науково-технічного прогресу відбувається структурна зміна у міжнародному співробітництві. Тому особливої актуальності набуває розвиток міжнародної співпраці. Це полягає, насамперед, у зростанні ефективності матеріального виробництва, вільному переміщенні товарів, послуг, людського капіталу, фінансового, та науково-технічного. У всесвітньому господарстві об'єктивно відображається цілісність сучасного світу. Матеріальну основу всесвітнього господарства утворює світовий ринок благ, товарів, послуг, капіталів, цінних паперів і т. д.

Дослідження сучасних тенденцій світової економіки доводять, що в умовах глобалізації найвищих результатів може досягнути та країна, яка ефективно організовує свою зовнішньоекономічну діяльність.

Розглядаючи міжнародну співпрацю, необхідно визначити саме поняття «співпраця». Дослідити розвиток міжнародної співпраці підприємств молочної галузі, виокремити особливості та доцільність розвитку міжнародної співпраці. Оскільки ми опираємося на конкретне підприємство, то необхідно дослідити загальну характеристику діяльності ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод» та його основні фінансово-економічні показники і проаналізувати зовнішньоекономічну діяльність підприємства та дати оцінку ефективності МЕД цього підприємства. Визначити особливості розвитку міжнародної співпраці ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні вчені неодноразово досліджують проблематику розвитку міжнародної співпраці. У науковій літературі значну роль приділено питанню економічної інтеграції, проблемам та перспективам міжнародної співпраці підприємств, фінансовим умовам співпраці на світовому та національному рівнях. Зокрема, О. Барановського, З. Варналія, А. Виноградська, Л. Воротиної, А. Кисельова, Ю. Клочка, Т. Ковальчука, слід відзначити праці Н. В. Кузьминчука, Х. О. Патицької. Дослідженням питань функціонування та ефективності організаційних форм і методів міжнародної співпраці підприємств, зокрема молочної галузі, займалися такі науковці, як: Шталь Т. В. Довгаль О. А.

Незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення в теорії та практиці міжнародної співпраці, є частина питань, які залишаються постійним об'єктом дискусій. До них слід віднести теоретичні та методико-прикладні основи міжнародної співпраці підприємств молочної галузі та заходи щодо її розвитку.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій щодо розвитку міжнародної співпраці вітчизняних та німецьких підприємств молочної галузі, зокрема ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод». Досягнення поставленої мети зумовлює дослідити розвиток міжнародної співпраці підприємств молочної галузі; виокремити особливості та доцільність розвитку міжнародної співпраці; дослідити загальну характеристику діяльності ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод» та його основні фінансово-економічні показники; проана-

лізувати зовнішньоекономічну діяльність підприємства та дати оцінку ефективності МЕД ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод»; визначити особливості розвитку міжнародної співпраці ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод».

Виклад основного матеріалу. Розвиток міжнародної співпраці є важливим питанням для фірми будь-якої галузі, зокрема і молочної. При розробці стратегії завжди необхідно враховувати наявний рівень підприємства за всіма напрямками, враховуючи вплив зовнішнього та внутрішнього середовищ організації та чинників, що впливають на її динаміку. До умов розвитку міжнародної співпраці належать: більша віддаленість (порівняно з національною економікою) суб'єктів МЕН, тобто покупців і продавців – учасників міжнародного поділу праці, а отже, значно більші транспортні витрати; зростаюча залежність від природних, географічних, демографічних, національних, правових, політичних, релігійних, етнічних та інших факторів; використання у сфері МЕН різних національних валют, що зумовлює появу валютного ризику, ускладнює розрахунки при зовнішньоекономічній діяльності. Це, в свою чергу, передбачає наявність валютного ринку, валютного регулювання; значно більший економічний потенціал суб'єктів МЕН (ТНК, держав, міжнародних фінансово-кредитних організацій та ін.) порівняно з суб'єктами національних економічних відносин (серед них кількісно переважають дрібні та середні підприємства й підприємці, які їх очолюють); зростання ролі і складності проведення маркетингових досліджень, оскільки для успішного просування товару на зовнішній ринок необхідно знати природно-кліматичні, екологічні, економічні, правові, соціальні, політичні, культурні, психологічні, релігійні, морально-етичні умови в іншій країні, позиції конкурентів; збільшення валютного, соціального, політичного, транспортного, інформаційного ризиків [2].

Найбільшою мірою це стосується створення спільних підприємств, міжнародної виробничої спеціалізації, кооперування, проведення спільних науково-технічних, проектно-конструкторських робіт та ін.; раціональне поєднання державного та наддержавного регулювання, транснаціональної планованості та ринкових важелів при формуванні господарського механізму в межах світового господарства. Міжнародна співпраця відображає процес, у якому домінують спільні пошуки можливостей реалізації інтересів усіх зацікавлених сторін. В табл. 1 згрупуємо фактори впливу на розвиток міжнародної співпраці [1–3].

Щодо молочної галузі, то вона як в Німеччині, так і в Україні має сприятливий клімат та географічну позицію для ефективного та сталого виробництва молока і молочних продуктів, а також ціле багатство знань у цій сфері.

Для молочної галузі України 2022 рік став дуже складним. Вдруге за часи незалежності в Україні ведуться військові дії, частина її території анексована сусідньою «братньою» країною. В країні відбулася суттєва девальвація гривні, недоступними стали кредитні ресурси.

В таких непростих умовах доводиться зараз працювати виробникам молокопродуктів. Тому економічний

Таблиця 1

Фактори впливу на розвиток міжнародної співпраці

Внутрішні фактори впливу	
Інституційні	Застаріла система управління виробництвом, компетенція та професіоналізм працівників відділу ЗЕД
Ресурсні	Наявність достатньої кількості ресурсів для широкої діяльності на зовнішніх ринках (фінансових, матеріальних, трудових)
Виробничі	Рівень якості продукції та відповідність вітчизняним і міжнародним стандартам
Технологічні	Рівень технологічного забезпечення
Психологічно-соціальні	Порядність і відповідальність у виконанні домовленостей (у тому числі міжнародних), правил, норм торгівлі, врахування інтересів партнерів
Інформаційні	Наявність аналітичної інформації про динаміку обсягів збуту продукції, отриманні інформаційного забезпечення аналізу ринків збуту
Зовнішні фактори впливу	
Політичні	Наявність державної підтримки, наявність міжнародних маркетингових досліджень, воєнні конфлікти, політичні реформи, стан зовнішньоекономічних зв'язків
Економічні	Наявність ефективної системи кредитування та страхування, досконала банківська система, інвестиції у експортно-орієнтовані галузі, рівень цін на ресурси, рівень конкуренції між виробництвами, існування тарифних та нетарифних бар'єрів
Законодавчо-правові	Досконалість законодавчої бази, відповідність законодавства України у відповідності до вимог законодавства ЄС у пріоритетних сферах
Екологічні	Стихійні лиха, сезонність.
Історичні	Пристосованість підприємства до ринкових умов праці. Тривале існування ринкових відносин.

Джерело: згруповано автором на основі даних [1–3]

стан молокопереробної галузі, зміни рівня та структури виробництва молока і молокопродуктів, їх споживання зумовлюють необхідність проведення детального дослідження та аналізу, для забезпечення ефективного розвитку та підвищення результативності діяльності представників українського молочного бізнесу.

В умовах сьогодення виробництво молочної продукції займає провідне місце в АПК України. В Україні високий економічний, природно-кліматичний, трудовий потенціал розвитку молочної галузі [2]. Разом із тим виробництво молочної продукції має динаміку щорічного скорочення, тому для подолання цієї кризи необхідно проаналізувати сучасний стан виробництва та реалізації молочної продукції, виявити причини негативних явищ та надати рекомендації щодо подальшого розвитку.

Молочна промисловість України є великою індустріальною галуззю, що має надзвичайно важливе значення як для економіки АПК, так і для народного господарства країни в цілому [4].

Однак останнім часом стан молокопереробних підприємств визначається низкою кризових тенденцій, пов'язаних, насамперед: із збільшенням дефіциту сировини; зростанням цін на молочну продукцію при одночасному зниженні платоспроможного попиту населення; низькою якістю молока; формуванням несприятливої кон'юнктури світового ринку молокопродуктів.

Аби ліквідувати дефіцит молочної сировини та ефективно управляти молочними господарствами, необхідно постійно контролювати: собівартість молока; кормову базу; стан здоров'я тварин та профілактику захворювань; рівень заробітної плати обслуговуючого персоналу; витрати паливно-мастильних матеріалів.

На рис. 1–2 представимо прогнозування цінової ситуації у молочній галузі на молоко сире України та Німеччини (грн/кг) на початок 2023 р. та динаміку виробництва молока на одну особу / кг. на

період 2021 – I квартал 2022 рр. та прогнозування на початок 2023 р.

Запровадження управлінської системи на рівні товаровиробника дозволить значно підвищити результативність виробничої діяльності як спонукаючий чинник розвитку молочного скотарства. Прямі інвестиції і розміщення виробництва в Україні є неоднозначними темами для німецького бізнесу [5]. Незважаючи на низку сприятливих інвестиційних чинників, таких як низькі виробничі і трудові витрати, а також посилення інтеграції української економіки до внутрішнього ринку ЄС, бюрократія, правова невизначеність, корупція, злочинність і еміграція кваліфікованих працівників стають на заваді діяльності іноземних інвесторів в Україні, зокрема німецьких. Більш того, ефект неясної ситуації з національною безпекою України як країни геополітичної «сірої зони», який стримує інвестиції, часто недооцінюється. Особливо це стосується війни, що триває. Незважаючи на те, що німецькі компанії дедалі більше просуваються в Україну, їхній інвестиційний фокус поки часто залишається в західній частині країни, яка не лише ближча до ЄС, але й у Німеччині вважається безпечнішою.

Зосередимо увагу на діяльності ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод» та зробимо прогнозування основних показників його виробничо-господарської діяльності. Після чого виокремимо проблеми, з якими зіштовхнулося ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод», а також і інші молокопереробні підприємства як України, так і Німеччини. Та представимо особливості розвитку міжнародної співпраці вітчизняних та німецьких підприємств молочної галузі та рекомендації щодо їх втілення.

На рис. 3–4 подано результати прогнозування структури активів та пасивів ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод» на початок 2023 р. На початок 2023 р. можемо спостерігати прогнозні збільшення як оборотних, так і необоротних активів товариства.

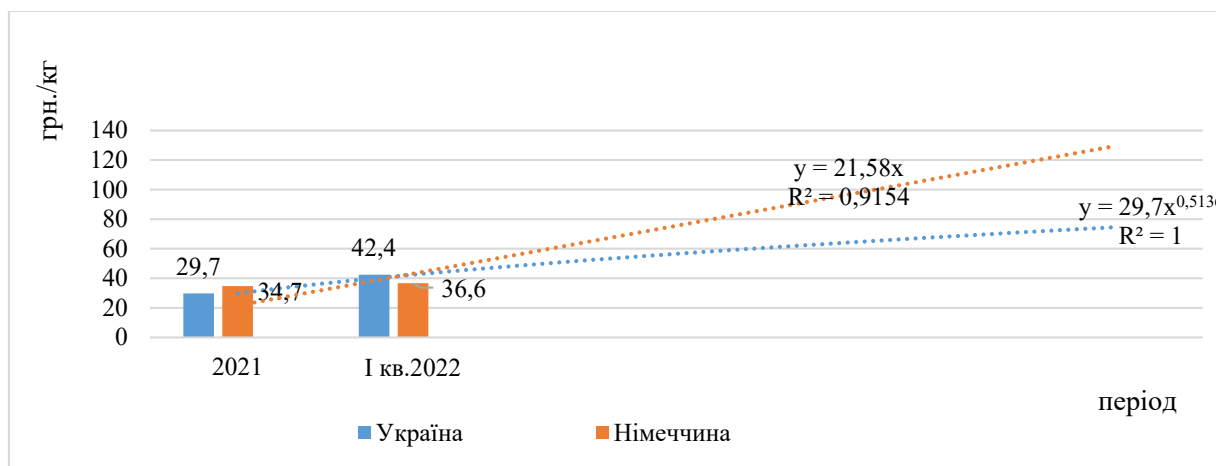

Рис. 1. Прогнозування цінової ситуації у молочній галузі на молоко сире України та Німеччини (грн/кг) на початок 2023 р.

Джерело: складено за [5–6]

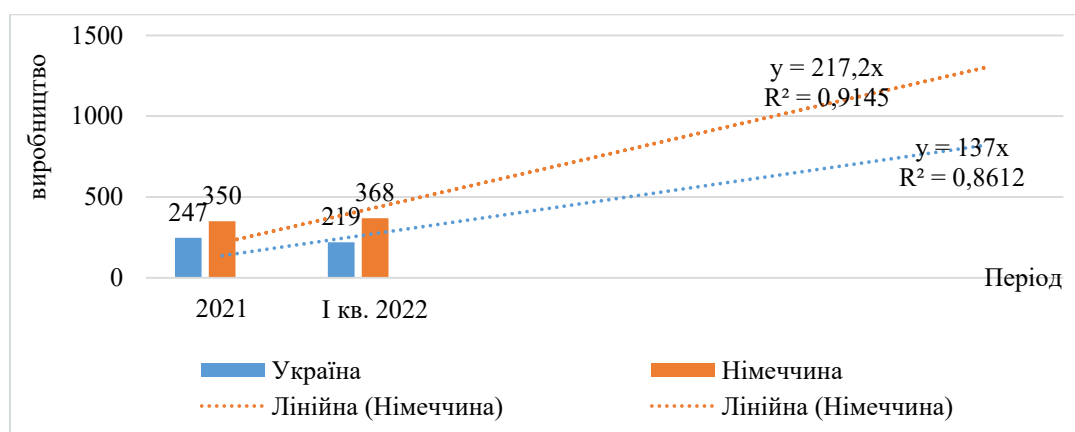

Рис. 2. Динаміка виробництва молока на одну особу /кг. на період 2021 – I квартал 2022 рр. та прогнозування на початок 2023 р.

Джерело: складено за [5–6]

На початок 2023 р. можемо спостерігати ймовірне зростання величини власного капіталу товариства, його довгострокових та поточних зобов'язань ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод».

На рис. 4. подано результати прогнозування показників майнового стану ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод» на початок 2023 р.

На початок 2023 р. спостерігається ймовірне зменшення значень коефіцієнту оновлення основних засобів, разом з тим можливо зростуть прогнозні величини коефіцієнтів зносу та вибуття основних засобів ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод». Рис. 5 представимо результати прогнозування показників ліквідності ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод на початок 2023 р.

Як бачимо, за результатами прогнозування на початок 2023 р. спостерігається збільшення коефіцієнтів покриття та абсолютної ліквідності, а величина коефіцієнта швидкої ліквідності у 2023 р. зменшиться.

На рис. 6 подамо результати прогнозування показників прибутковості ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод» на початок 2023 р.

На основі здійсненого нами прогнозування можемо спостерігати зростання коефіцієнтів рентабельності активів, власного капіталу, реалізації та виробництва продукції ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод». Відповідно існують і проблеми (табл. 2), з якими зіштовхнулося ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод», а також і інші молокопереробні підприємства як України, так і Німеччини.

З огляду на ситуацію, що склалася після 24 лютого цього року, в молочному бізнесі можна очікувати на такі тенденції: українські молочні господарства потребують підтримки як на рівні держави та з боку недержавних інституцій, так і на міжнародному рівні; молочний бізнес повинен зосередитися на вирішенні своїх найбільш пріоритетних поточних проблемах; собівартість виробництва молока зростатиме через низку відповідних факторів; ціна молока зростатиме з огляду на загальносвітові тенденції; молоко та молочні продукти мають стати одним із векторів гарантій продовольчої безпеки України та світу, а отже, громади і держави мають збільшити закупівлі вітчизняної молочної продукції; купівельна спромож-

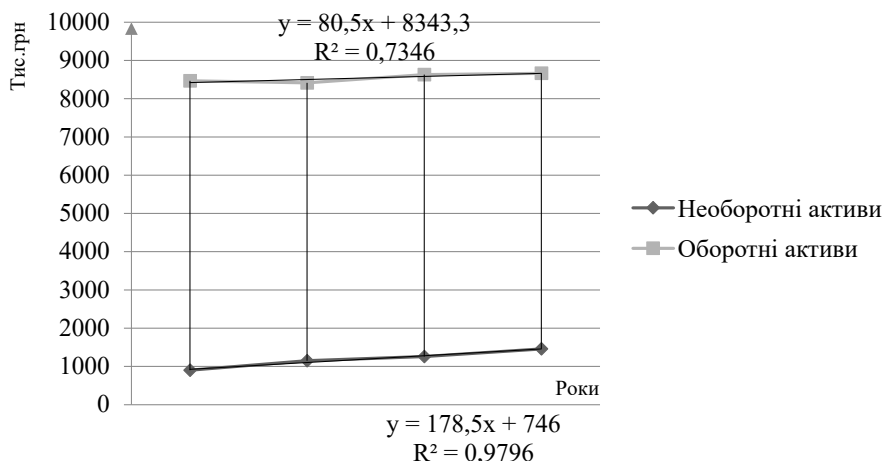

Рис. 3. Результати прогнозування структури активів ТДВ «Івано-Франківський міськмолочозавод» на початок 2023 р.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [7]

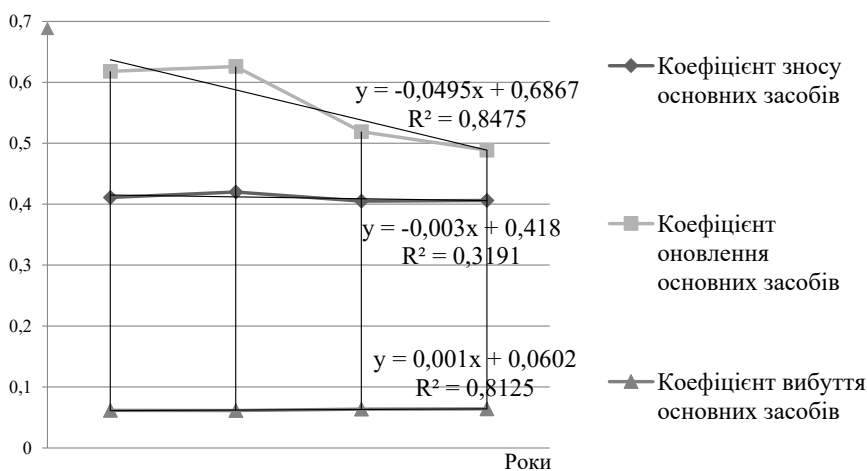

Рис. 4. Результати прогнозування показників майнового стану ТДВ «Івано-Франківський міськмолочозавод» на початок 2023 р.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [7]

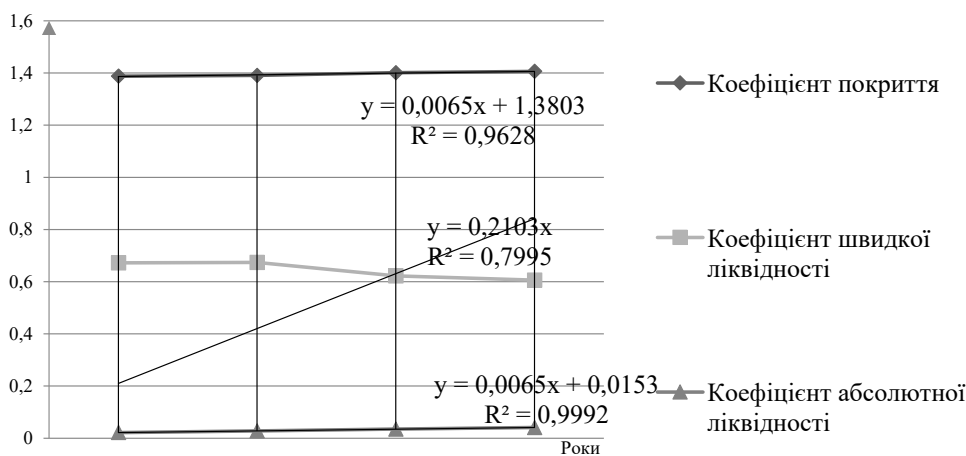

Рис. 5. Результати прогнозування показників ліквідності ТДВ «Івано-Франківський міськмолочозавод» на початок 2023 р.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [7]

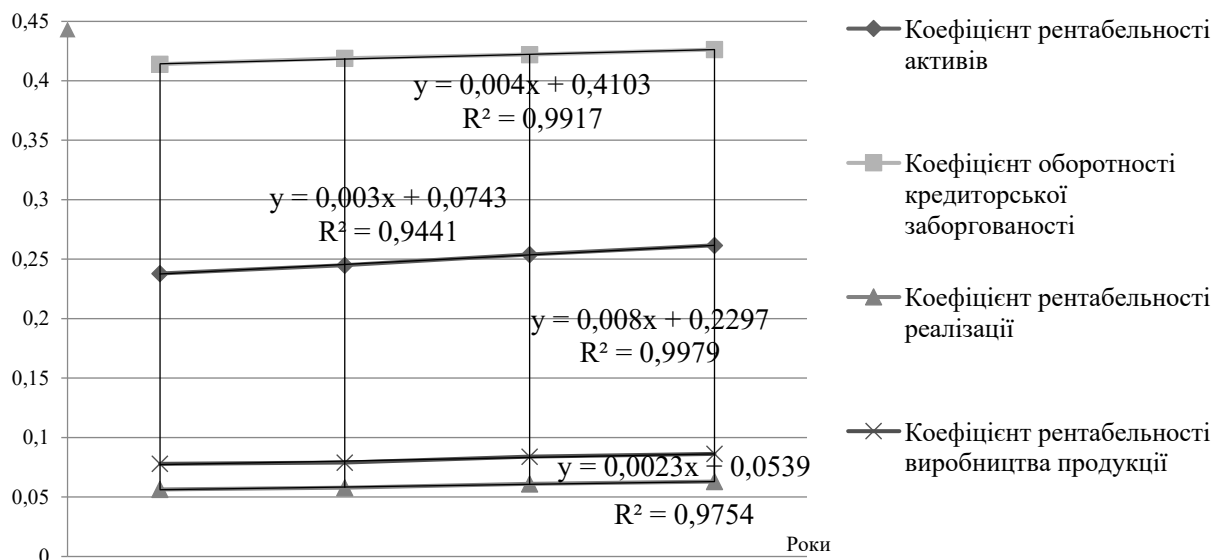

Рис. 6. Результати прогнозування показників прибутковості ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод» на початок 2023 р.

Джерело: складено автором на основі даних підприємства [7]

Таблиця 2

Проблеми, з якими зіштовхнулося ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод»

Зірвані ланцюги постачання, переробки та продажів
Знищення документації
Заміновані землі та коригування сівозмiнами
Після 24 лютого 2022 року молочним підприємствам доводиться працювати відповідно до нових вимог воєнного стану
Нестача обiгових коштів
Дорога сировина в умовах відкритої економіки
Запас фінансової міцності у молокопереробних підприємств станом на кінець 2021 року вичерпався
Молокопереробні підприємства вже не в змозі підтримувати наявний рівень цін на молоко-сировину.
Молочна галузь фактично позбавлена державної підтримки
Зростання цін на молочну продукцію
Низький рівень технологічного оснащення молокозаводів, застаріле обладнання
Нерозвиненість ринкової інфраструктури
Невисокий рівень забезпеченості сировиною та завантаженості потужностей
Невисока якість кінцевої продукції підприємств молочної промисловості
Обмеженість можливості широкої диференціації асортименту через низьку якість сировини
Зниження попиту на продукти переробки в зв'язку із низькою купівельною спроможністю населення області, зокрема сільських районів
Високий рівень конкуренції з боку потужних підприємств, оснащених сучасним обладнанням і технологіями, які випускають молочну продукцію під відомими товарними марками «Президент», «Ласуня», «Баланс», «Фанні», «Danone» та ін

Джерело: виокремлено автором на основі даних підприємств молочної галузі [5;7-9]

ність українців знизиться через економічну кризу, пов'язану з російською агресією, тож виробники молочної продукції мають врахувати при плануванні своєї діяльності скорочення попиту; молочні підприємства різних масштабів дедалі частіше дивитимуться в бік створення доданої вартості та переробки своєї продукції; осучаснення виробничих потужностей та глобальний перехід на високі міжнародні молочні стандарти допоможе українським виробникам швидше інтегруватися на міжнародних ринках.

На сировинному ринку підприємствам районного масштабу велику конкуренцію складають провідні підприємства великих міст, які можуть запропонувати

вищі закупівельні ціни сільськогосподарським товаровиробникам. У результаті районні молокозаводи втрачають місцеву сировинну базу і змушені закуповувати сировину за межами району, що призводить до додаткових витрат на транспортування, а отже, підвищує витрати виробництва та відпускні ціни на готову продукцію. Важливою проблемою розвитку молочного ринку є сировинна база. Тому першочергове завдання держави полягає у створенні законодавчої бази, яка б забезпечувала умови для ефективної діяльності молокопереробних підприємств, створення конкурентного середовища у галузі та захист споживачів від неякісної молочної продукції. В табл. 3. представимо особли-

Таблиця 3

**Особливості розвитку міжнародної співпраці підприємств молочної галузі
на прикладі ТДВ «Івано-Франківський міськмолкозавод»**

Особливості	Рекомендації
Українські стандарти безпеки харчових продуктів мають відповідати європейським	Для їх покращення та якіснішого контролю необхідно створити Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.
Німецькі постачальники сформували консорціум німецьких компаній, що мають багатий досвід з ведення бізнесу закордоном, зокрема в Україні.	Партнерство міжнародного бізнесу надасть можливість німецьким постачальникам обладнання конкурувати за великі проекти в українській харчовій промисловості (до таких проектів належить установка комплексних переробних та пакувальних ліній, включаючи потужності зберігання з температурним контролем та установки очищення стічних вод).
Трансфер знань як у Німеччині, так і в Україні відбувається зазвичай від батька до сина на рівні ферми або молочного кластеру (кооперативу).	Необхідно створити спеціалізовані дослідницькі та наукові центри та інституції, які відігравали би важливу роль. Уся промисловість функціонує як єдиний механізм, кожен гравець ринку знає свою позицію та роль – від ферм і фінансових організацій, до дослідницьких центрів. Початком ланцюжку виробництва є ферми, де за останні роки значно покращилися управлінські практики через наявність бази досвідчених та дуже професійних молочних фермерів, які управляють своїми високо капіталізованими фермами в першу чергу як бізнесом.
Нерозвиненість інформаційних каналів та технологічна відсталість молочного сектору України	Інформація має велику цінність та визнається у всьому світі як один з найважливіших факторів, які впливають на продуктивність, ефективність, конкурентоздатність та генерування прибутку в будь-якій економічній діяльності. Постачальники мають проводити активне розповсюдження знань та інформації через активну комунікацію з аграрними виробниками, проведення семінарів, виставок та ін.
Проблеми з постачанням високоякісного сирого молока	Переробним підприємствам необхідно активно розповсюджувати знання щодо технологій, а також проводити тренінги серед своїх постачальників. Робити це із залученням власного професійного персоналу задля розвитку та моніторингу постачальників, консультаційної підтримки, фінансової підтримки, професійного розвитку, а також залучення зовнішніх консультантів.
Вироблення якісної молочної продукції. Якість сирого молока є однією з головних проблем в молочному секторі України.	Створення якісної інфраструктури що покриватиме увесь ланцюг постачання молочних продуктів та допомагатиме уникнути «інцидентів». На усіх етапах цього ланцюга компаніям потрібно тісно співпрацювати одна з одною та стимулювати, де це можливо, покращення якості. Незалежним експертам моніторити кожен етап. По-перше, українські стандарти якості молока є далекими від західних аналогів. Відповідно до української системи класифікації, молоко з домогосподарств зазвичай позначається як другий ґатунок. У той же час, у Німеччині молоко цієї якості взагалі не використовується для цілей виробництва продуктів харчування.
Цінова нестабільність та залежність ринку від невизначених, переважно міжнародних факторів	Вимагає надійного бізнесу та гнучких навичок підприємництва, а також можливостей для регулювання цінової нестабільності.
Недосконала нормативно-правова база України щодо молочної галузі	Сприяння на законодавчому рівні створенню сільськогосподарських кооперативів, що дозволить створити надійну сировинну базу для підприємств молочної промисловості. В Україні існують деякі законодавчі норми, які не дозволяють збільшувати ціну більше ніж на 15% на "соціальне молоко", що реалізується переробними заводами. Проте в 4-му кварталі 2016 року була спроба скасувати цей захід, натомість процес вирішення цього питання триває й досі. Примітка: Соціальне молоко – 3,2% жиру і упаковане в м'яку упаковку.

Джерело: складено автором на основі даних підприємств молочної галузі [7–9]

вості розвитку міжнародної співпраці вітчизняних та німецьких підприємств молочної галузі та рекомендації щодо їх втілення.

Висновки. Молочна галузь України має значні перспективи розвитку. Однак потребує особливої уваги з боку держави. Стримуючими факторами його розвитку є сировинні фактори такі, як скорочення поголів'я корів, низька якість сировини, застарілі технології, неефективна організація заготівлі, невідповідність вітчизняних стандартів міжнародним, слабка підтримка з боку держави. Саме ці проблеми потребують першочергового вирішення для подальшої ефективної

роботи та розвитку молочної галузі України. Основними заходами щодо забезпечення належного функціонування ринку молока і молочних продуктів вважаємо: підвищення якості молока шляхом придбання та використання сучасного доїльного та холодильного обладнання; приведення у відповідність вітчизняних стандартів на молочну продукцію до європейських та впровадження даних стандартів на підприємствах галузі; посилення інтеграційних зв'язків виробник-переробник; сприяння на законодавчому рівні створенню сільськогосподарських кооперативів, що дозволить створити надійну сировинну базу для під-

приємств молочної промисловості; посилення державного контролю за якістю і безпечністю вітчизняної молочної продукції з метою стимулювання попиту і можливості експорту. Слід удосконалити процес надходження молока-сировини до молокопереробних підприємств, їх договори-купівлі. Також необхідно: удосконалити систему ціноутворення та встановлення надбавок на молочні продукти; звільнити молокопереробні підприємства і виробників від митних зборів і сплати ввізного ПДВ за імпорт обладнання; переорієнтувати вітчизняні стандарти та сертифікацію молокопродукції на світовий досвід; розробити системи стандартів та сертифікації молокопродукції у співпраці з товаровиробниками молочної продукції. Реалізація наведених вище заходів сприятиме: збільшенню

виробництва молока і молочних продуктів, зниженню собівартості, поліпшенню якості молока і молочних продуктів, підвищенню їх конкурентоспроможності; розвитку експорту молока і молочних продуктів; зростанню зайнятості та поліпшенню соціального стану населення країни; розширенню перспектив для вітчизняної машинобудівної промисловості у результаті росту попиту на устаткування; розв'язанню проблеми продовольчої безпеки. Отже, розвиток молокопродуктового підкомплексу базується на співпраці всіх його суб'єктів – виробників, переробників та торговельних мереж. Ведення ефективної діяльності сприятиме раціональному використанню молока-сировини, конкурентоспроможності молокопродукції та прибутковості всіх складових підкомплексу.

Список використаних джерел:

1. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія. Кол. авт.; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с.
2. Кузьмінчук Н. В., Кученко Т. М. Підходи до діагностики соціально-економічного потенціалу регіону як основи ефективної стратегії управління. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2016. № 4.
3. Патицька Х. О. Фінансово-економічний потенціал територіальних громад: механізми функціонування та активізації : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2019. 209 с.
4. Шталь Т. В. та ін. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини. Харків : «Видавництво «Форт», 2015. 364 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Euromonitor International. <https://www.euromonitor.com>.
7. Івано-Франківський міськмолкозавод. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/00445676.
8. Ведення бізнесу (Doing Business). Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81%D1%83.
9. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник. За ред. М. Кузнецової. Відп. за вип. О. Вишнеvsька. Київ : Державна служба статистики України, 2021. 151 с.

References:

1. Dovhal', O. A., Kazakovoi, N. A. (2018) *Hlobalizatsiia ta rehionalizatsiia iak vektory rozvytku mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn: kolektyvna monohrafiia* [Globalization and regionalization as vectors for the development of international economic relations: a collective monograph]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 540 p.
2. Kuzjmynychuk N. V., Kucenko T. M. (2016) *Pidkhody do diaghnostyky socialjno-ekonomichnogho potencialu rehionu jak osnovy efektyvnoji strateghiji upravlinnja* [Approaches to diagnosis social and economic potential of regions as the basis for effective management strategies]. *Marketing i menedzhment innovacij*, no. 4.
3. Patycjka Kh. O. (2019). *Finansovo-ekonomichnyj potencial terytorialnykh ghromad: mekhanizmy funkcionuvannja ta aktyvizaciji: monohrafiia* [Financial and economic potential of territorial communities: mechanisms of functioning and activation: monograph]. Lviv, 209 p.
4. Shtal', T. V. and other (2015) *Mizhnarodna ekonomika ta mizhnarodni ekonomichni vidnosyny* [International Economics and International Economic Relations]. Kharkiv: «Vydavnytstvo «Fort», 364 p.
5. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Euromonitor International. Available at: <https://www.euromonitor.com>.
7. Ivano-Frankivskiy miskmolokozavod [Ivano-Frankivsk City Milk Factory]. Available at: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/00445676.
8. Vedennia biznesu [Doing Business]. Vikipediia. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81%D1%83. (accessed 01 February 2022).
9. Kuznietsovoi M., Vyshnevs'ka O. (ed.) (2021) *Diialnist subiektiv hospodariuvannia: statystychnyj zbirnyk* [Activities of economic entities: statistical collection]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 151 p.